

УДК 37.378.004

КИСЛЕНКО Дмитро Петрович,

кандидат юридичних наук, доцент, начальник кафедри
тактико-спеціальної підготовки,
Інститут Управління державної охорони України
Київського національного університету імені Тараса
Шевченка
e-mail: Kyslenko.d@gmail.com

СУТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У статті розглянуто сутність професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності на сучасному етапі. Автором детально проаналізовані поняття та історичний аспект професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності.

Ключові слова: охорона; професійна підготовка; злочини; правоохоронна функція.

Постановка проблеми. Для постійної охорони майна та осіб від правопорушників, для виявлення та припинення злочинів і правопорушень, застосування певних санкцій до злочинців та правопорушників держава створює спеціальні органи, для яких правоохоронна функція є основною. Дослідження проблем професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності пов'язується не лише з аналізом її сутності, змісту та природи, а й належить до тих питань, які потребують переосмислення у відповідності до змін пріоритетів у розвитку суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогоднішній день існує значна кількість наукових досліджень, присвячених правоохоронній функції держави. У роботах таких науковців, як В.Б. Авер'янов, А.Г. Братко, С.Н. Братусь, Б.С. Ебзєєв, Л.І. Каск, А.Т. Комзюк, А.М. Кучук, В.Г. Лукашевич, О.В. Негодченко, П.В. Онопенко, М.П. Орзіх, О.Д. Тихомиров, В.Є. Чіркін та багатьох інших розкрито природу правоохоронної функції, висвітлено різні аспекти здійснення правоохоронної діяльності.

Мета статті – обґрунтування сутності професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності на сучасному етапі.

Викладення основного матеріалу дослідження. Для більш глибокого розуміння сутності професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності на сучасному етапі, потрібно більш детально розглянути її історію.

Перші відомості про державний правоохоронний орган спеціального призначення згадуються в період Гетьманщини. В зазначений період завдання по особистій охороні Гетьманів, Гетьманської резиденції, Генеральної старшини, Генеральної артилерії, Военної Канцелярії, Генерального суду здійснювали спеціально створені піхотні підрозділи (сердюцькі полки), які особисто підпорядковувалися Гетьману. Указом російського царя від 14 липня 1726 року сердюцькі полки ліквідовано.

Пізніше була організована окрема рота по охороні Гетьмана, яка отримала назву Жолдацька рота. Після ліквідації Сечі перестало існувати і саме поняття і саме питання української охоронної діяльності [1].

Російську державну поліцію було засновано у першій чверті XVIII ст., вона виконувала поряд із суто правоохоронними також загально-адміністративні функції.

Від 30-х рр. XVIII ст. починає створюватись відомча поліція (вперше – у 1734 р. в Скатеринбурзі при управлінні гірничозаводською промисловістю). Вже у 1789 р. підрозділи відомчої поліції було об'єднано з новоствореною міською поліцією [2]. Однак, вже у 1870 р. відомчу поліцію було відновлено на золотих копальнях, де вводилися посади особливих

«стражників», які фінансувалися за рахунок акціонерних компаній та підпорядковувалися губернаторам.

5 лютого 1919 р. Рада Народних Комісарів Української Соціалістичної Радянської республіки прийняла Декрет про організацію на території республіки робітничо-селянської радянської міліції. На основі цього Декрету в березні 1920 р. НКВС УСРР прийняв постанову про створення Головного управління робітничо-селянської радянської міліції «для керування всякого роду міліціями на Україні» [3].

Охороною соціалістичної власності на той час займалася промислова міліція. Проте у квітні 1921 р. розпорядженням НКВС її було скасовано, а її функції передано загальній міліції. Постановою Ради Міністрів СРСР від 29 жовтня 1952 р. особовий склад охорони підприємств передано підрозділам позавідомчої зовнішньої охорони при органах міліції, на які покладалася охорона об'єктів різного відомчого підпорядкування. Створення єдиної позавідомчої охорони сприяло тому, що лише за перший рік її існування чисельність охоронців скоротилася на третину, значно зменшилися витрати на утримання охорони, підвищилася її надійність. Ця дата і вважається офіційним днем народження позавідомчої охорони, правонаступником якої стала Державна служба охорони [3].

Після проголошення державного суверенітету України почалась розбудова усіх державних інститутів, у тому числі, Державної служби охорони. Рішення про доцільність існування цієї структури ґрунтувалось на доведеній історією розвитку СРСР, УРСР необхідності її діяльності щодо здійснення охоронної діяльності [2].

Розроблено і втілено протягом 2000–2002 рр. вісім навчальних програм із початкової підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників охорони, в тому числі програми початкової підготовки цивільних охоронників, вільнонайманого складу служби інкасації, підвищення кваліфікації міліціонерів стройових підрозділів ДСО, які несуть службу по охороні кредитно-фінансових установ, та міліціонерів груп затримання ПЦО.

Крім цього, вперше розпочато навчання виконуючих обов'язки начальників районних підрозділів ДСО та осіб, зарахованих до резерву кадрів для висунення на посади начальників названих підрозділів.

7 листопада 2015 року відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» та Постанови Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. № 834 «Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ», було створено Департамент поліції охорони, а також управління і відділи поліції охорони в областях, як територіальні органи Національної поліції [4].

Після створення Національної поліції, юридичні та фізичні особи, котрі користувалися послугами Державної служби охорони перейшли під захист Департаменту поліції охорони Національної поліції.

Професійну підготовку майбутніх фахівців з охоронної діяльності на даний час здійснює:

1. Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка створено для підготовки фахівців з охоронної діяльності та безпеки.

Самостійний структурний підрозділ веде літопис з 1992 року, коли у складі відділу кадрів УДО України було створено відділення, а згодом, у 1999 році – відділ професійної підготовки. У витоки «кузні кадрів» були Анатолій Лисенко, Олексій Ветчинов, Леонід Кучерявий. Загалом у підрозділі проходили службу 7 майстрів спорту міжнародного класу, 5–майстрів спорту СРСР і України. Для обміну професійним досвідом співробітники УДО України виїжджали у відрядження за кордон до Великобританії, США, Німеччини, Китаю, Польщі.

Також проводились відповідні навчання та обмін досвідом в Україні із співробітниками президентських охорон Грузії, Румунії, Молдови, Шрі-Ланки та Китаю.

У 2006 році професійна підготовка виходить на новий рівень – у структурі УДО України створюється Навчально-науковий центр. Через рік його реорганізовано у Навчальний центр УДО України, який очолив полковник Кучерявий Л.М. У 2009 році Навчальний центр входить до складу Департаменту роботи з особовим складом.

Педагогічним складом Навчального центру Департаменту роботи з особовим складом УДО України були розроблені державні стандарти професійно-технічної освіти підготовки кваліфікованих робітників за спеціальностями «Охоронник» та «Охоронець», які були затверджені Міністерством освіти і науки України й пройшли практичну апробацію у навчальному процесі.

Відсутність в Україні відповідних вищих навчальних закладів, вимоги часу, технічний та соціальний прогрес, значна кількість військовослужбовців УДО України, які мали освітньо-кваліфікаційний рівень «бакалавр» – «спеціаліст», за спеціальностями, що не пов'язані зі специфікою діяльності УДО України потребували вирішення питання щодо утворення першого вищого навчального закладу з підготовки фахівців у сфері охоронної діяльності та безпеки.

14 липня 2010 року розпорядженням Кабінету Міністрів України № 1401-р на базі Навчального центру Департаменту роботи з особовим складом УДО України утворено Інститут Управління державної охорони України Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Директором Інституту було призначено полковника Л.М. Кучерявого. У подальшому очільниками Інституту були: з листопада 2012 до вересня 2013 року – генерал-лейтенант О.С. Бірсан; з листопада 2013 до вересня 2015 року – полковник В.В. Штучний.

З вересня 2015 року начальником Інституту Управління державної охорони України призначено кандидата психологічних наук, полковника В.А. Чайковського.

Інститутом розроблені кваліфікаційні вимоги та нові професійні назви робіт до Національного класифікатора України ДК 003:2010 «Класифікатор професій» – «Керівник підрозділу з охорони та безпеки» з кодом КП 1229.7 і «Професіонал з охоронної діяльності та безпеки» з кодом КП 2423.

У листопаді 2011 року затверджені Галузеві стандарти за спеціальністю 8.18010026 «Охоронна діяльність та безпека» освітнього ступеня «магістр», підготовлено та направлено до ДАК України ліцензійну справу для отримання ліцензії з надання освітніх послуг для здобуття вищої освіти.

З метою якісної підготовки кадрів для підрозділів УДО України, підвищення наукового потенціалу кафедр, розроблення наукового і методичного забезпечення освітнього процесу в Інституті створені структурні підрозділи: Вище професійне училище державної охорони, відділення підвищення кваліфікації та перепідготовки, кафедра організації державної охоронної діяльності та безпеки, кафедра психології охоронної діяльності, кафедра тактико-спеціальної підготовки, кафедра гуманітарних та загально-правових дисциплін, лабораторія наукового забезпечення діяльності Управління, відділення інформаційно-правового забезпечення та міжнародних зв'язків.

Інститут Управління державної охорони України як структурний підрозділ Київського національного університету імені Тараса Шевченка підтримує тісні наукові та ділові стосунки з вищими навчальними закладами України, Азербайджану, Грузії, Молдови, Румунії, Туреччини та іншими.

2. *Вінницьке вище професійне училище Департаменту поліції охорони* – професійно-технічний навчальний заклад III-го атестаційного рівня, акредитоване за I рівнем вищої освіти з напрямку 0924 «Телекомунікації» спеціальності 5.092404 «Монтаж, обслуговування і ремонт станційного обладнання електрозв'язку».

Училище здійснює підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації працівників підрозділів Департаменту поліції охорони, в тому числі кваліфікованих працівників правоохоронних органів зі складною організацією праці, а саме охоронців та інкасаторів. В училищі сформовано висококваліфікований педагогічний колектив, зусиллями якого створено належну матеріально-технічну базу та навчально-виховне середовище, яке сприяє духовному становленню особистості випускників, реалізації їх потреб та інтересів, самореалізації в сучасному суспільстві.

У своїй педагогічній роботі викладачі застосовують сучасні навчальні технології, які сприяють вихованню правової і соціальної грамотності випускників.

Основні напрямки діяльності Училища:

1) підготовка робітників високого рівня кваліфікації з технологічно складних професій та спеціальностей;

- 2) підготовка робітників, діяльність яких пов'язана зі складною організацією праці;
- 3) підготовка фахівців із вищою освітою на рівні кваліфікаційних вимог до молодшого спеціаліста за денною та заочною формами навчання;
- 4) первинна професійна і курсова підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації робітників;
- 5) проведення початкової підготовки кандидатів на службу в органах внутрішніх справ України на посади рядового і начальницького складу,
- 6) перепідготовка та підвищення кваліфікації працівників органів внутрішніх справ без зміни освітнього рівня;
- 7) проведення навчальних зборів працівників органів внутрішніх справ за напрямками діяльності;
- 8) розроблення робочих та навчальних планів і програм на основі типових навчальних планів і програм;
- 9) надання методичної та практичної допомоги підрозділам Державної поліції охорони з питань підвищення професійного рівня особового складу;
- 10) організація виїзних семінарів, лекцій, практичних занять;
- 11) господарська діяльність, передбачена законодавством.

3. *Приватне підприємство «ГАЛ-БЕЗПЕКА».*

Центр спецпідготовки, один з небагатьох на Україні, де проводять професійно-спеціальне навчання за програмами курсової чи індивідуальної підготовки та підвищення кваліфікації за професіями «Охоронник», «Охоронець», «Інкасатор», «Інкасатор-водій автотранспортного засобу», «Оператор автозаправних станцій» та організоване дистанційне навчання за магістерською програмою за спеціальністю «Управління фінансово-економічною безпекою».

У центрі спецпідготовки приватного підприємства «ГАЛ –БЕЗПЕКА» здійснюється професійно-спеціальне навчання за програмами курсової і індивідуальної підготовки та підвищення кваліфікації персоналу охорони державних та недержавних охоронних підприємств у відповідності з Державним стандартом професійно-технічної освіти (ДСПТО 5169–ОК, 74, 60–2011), якій був затверджений Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України, Міністерством праці та соціальної політики України.

Враховуючи вимоги сьогодення, майбутній фахівець з охоронної діяльності зобов'язаний засвоїти основи економічних знань, мати високу загальну культуру, володіти іноземною мовою, виявляти ініціативу, бути відповідальним, прагнути до самовдосконалення і самоосвіти, впроваджувати інновації, що дуже важливо, набути навичок роботи з комп'ютерною технікою. Сучасний майбутній фахівець з охоронної діяльності повинен володіти основними прийомами роботи в Інтернеті, розуміти, як організовані служби глобальної мережі, якими ресурсами можна скористатися для поповнення своїх методичних знань, як дізнатися через Інтернет про досвід [5]. Необхідними для майбутнього фахівця з охоронної діяльності є знання, навички та вміння щодо організації та виконання пошуку потрібної інформації, що зберігається у веб-документах, здійснення за допомогою електронної пошти, хмарних технологій та інше, щоб бути на зв'язку зі своїми колегами.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Вивчення етапів еволюційного становлення Національної поліції свідчить, що остання, узагальнивши тривалий історичний досвід, стала сучасною службою, яка успішно функціонує в ринкових умовах, динамічно розвивається і має у своєму розпорядженні достатні сили і засоби для виконання покладених на неї завдань.

Враховуючи вимоги сьогодення, майбутній фахівець з охоронної діяльності зобов'язаний засвоїти основи економічних знань, мати високу загальну культуру, володіти іноземною мовою, виявляти ініціативу, бути відповідальним, прагнути до самовдосконалення і самоосвіти, впроваджувати інновації, що дуже важливо, набути навичок роботи з сучасними інформаційними технологіями, які будуть покращувати охоронну діяльність.

Список використаної літератури

1. Мазепа М.М. Охоронна діяльність в Україні : монографія у 2-х ч. – Ч. 1: Державна служба охорони при МВС України/ М.М. Мазепа, Ю.О. Загуменна; МВС України, Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків : ФОП Коваленко, 2013. – 112 с.
2. История полиции России. Краткий исторический очерк и основные документы : учеб. пособие / В. М. Курицын, В. В. Альхменко, В. П. Корянови и др. ; В. М. Курицын (ред.). – М. : Щит-М, 1999. – 200 с.
3. Собрание законодательства СССР. Раздел 27. Законодательство об охране государственной безопасности и общественного порядка. – М. : Известия, 1975.
4. Закон України «Про Національну поліцію» – Режим доступа : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>; Питання функціонування органів поліції охорони як територіальних органів Національної поліції та ліквідації деяких територіальних органів Міністерства внутрішніх справ: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 жовтня 2015 р. № 834. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-п>.
5. Кадино Э. Электронные системы охраны / Э. Кадино [пер. с франц.] – М. : ДМК Пресс, 2005. – 256 с.
6. Кисляков П.А. Системно-личностный подход к формированию социальной безопасности будущего педагога // Психологическая наука и образование. – 2013. – № 6. – С. 73–80.

References

1. Mazepa, M.N., Zahumenna, Y.O. (2013). Security in Ukraine: monograph: in 2 parts. Part 1: State Security Service under MIA of Ukraine. Kharkiv National University of Internal Affairs. Kharkiv: Kovalenko. (in Ukr.).
2. Kuritsyn, V.M., Alkhmenko, V.V., Koryanovi V.P. and others (1999). *The history of the Russian police. Brief historical essay and basic documents*: Textbook. In V.M. Kuritsyn (Ed.). Moscow: Shchit-M. (in Rus.).
3. Legislation of the USSR. Section 27. *Legislation on the protection of state security and public order*. Moscow: Izvestiya, 1975. (in Rus.).
4. Law of Ukraine "On the national police". Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/580-19>; The functioning of police protection as territorial bodies of the National Police and the elimination of some of the regional Interior Ministry: Cabinet of Ministers of Ukraine dated 13 October 2015. No 834. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/834-2015-п> (in Ukr.).
5. Kadino, E. (2005). *Electronic security systems*. [translated with France.]. Moscow: DMK Press. (in Rus.).
6. Kislyakov, P.A. (2013). System-personal approach to the formation of social safety of the future teacher. *Psychological science and education*, 6, 73–80. (in Rus.).

KYSLENKO Dmytro,

Ph.D in Law, Associate Professor, Head of Tactical-and-Special Training Department,
Institute of Department of the State Security of Ukraine,
Taras Shevchenko Kyiv National University
e-mail: Kyslenko.d@gmail.com

THE ESSENCE OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE SPECIALISTS IN SECURITY ACTIVITIES AT MODERN STAGE

Abstract. *At present the use of information technology is particularly important in the training of future specialists in security activities.*

Purpose. *Justification essence of the training of future specialists in security activity today.*

Results. *For permanent protection of rights violations, detection and suppression of crime and offenses for sanctions against criminals and offenders, the state creates special bodies for which law enforcement is the main feature.*

Studies of professional training of future specialists in security activities polyahyave not only to analyze its content, but also one of those issues that require rethinking in accordance with the changing priorities of society.

Originality. *The content of training of future specialists in security activities at this stage; analyzed in detail the concept and the historical aspect of training of future specialists in security activities*

Conclusion. *The study of the evolutionary stages of the formation of the National Police states that the National Guard, summarizing the historical experience was the service, which operates successfully developing dynamically and has adequate capabilities to perform its tasks. Given the demands of the present, the future specialist security activities required to learn the basics of economic knowledge, have high general culture, have foreign language, show initiative, be responsible, to strive for self-improvement and self-education, to innovate, to be able to work with computers.*

Key words: *health; training; crime; law enforcement function.*

Одержано редакцією 10.06.2017
Прийнято до публікації 14.06.2017